

Tadeusz Biesaga SDB

Elementy etyki lekarskiej

© Medycyna Praktyczna, Kraków 2006

redaktor
Krystyna Moćko

korekta
Katarzyna Jagieła
Lucyna Niespodziewany

projekt okładki i stron tytułowych
Łukasz Łukaszewicz

DTP
Maciej Dora

druk
Drukarnia Narodowa w Krakowie

Wydanie I

ISBN 978-83-7430-085-8

Medycyna Praktyczna
ul. Krakowska 41
31-066 Kraków
tel. 012 293 41 00
fax 012 293 40 10
e-mail: listy@mp.pl
<http://www.mp.pl>

Spis treści

Przedmowa	7
prof. Andrzej Szczeklik	
Od Autora	9
Dokumenty źródłowe etyki lekarskiej	11
Przysięga Hipokratesa a etyka medyczna	13
Karta Pracowników Służby Zdrowia	21
Europejska Konwencja Bioetyczna	29
Kodeks Etyki Lekarskiej	37
Filozoficzne podstawy etyki lekarskiej	47
Uzasadnienie norm moralnych w bioetyce	49
Właściwe i niewłaściwe cele medycyny	57
Autonomia lekarza i pacjenta a cel medycyny	68
Etyka cnót w etyce medycznej	76
Zagrożenia sumienia lekarza	83
Etyczne konsekwencje komercjalizacji medycyny...	90
Etyka początku życia	99
Status embrionu – stanowisko personalizmu ontologicznego	101
Podmiotowość osobowa i moralna pacjenta	108
Źródła ideologii aborcyjnej	115
Komórki macierzyste i klonowanie człowieka – nadzieje i zagrożenia	130

Etyka końca życia	139
Kontrowersje wokół nowej definicji śmierci	141
Wobec zgody domniemanej i zawłaszczania zwłok do transplantacji.....	150
Podmiotowość człowieka chorego i umierającego ..	159
Wobec uporczywej terapii	166
Eutanazja – śmierć godna czy niegodna?	174
Bibliografia	181
Indeks	190

Przedmowa

W tradycji medycyny zachodniej Hipokrates jest twórcą etyki lekarskiej. Z jego pism, a w szczególności z „Przysięgi”, praktyka medyczna przez milenia czerpała moralne zasady postępowania. Do dziś adepci medycyny kończący studia lekarskie ślubują uroczyste dochować zasad zawartych w hipokratejskiej przysiędze. Mówi nam ona o powołaniu lekarskim, uwypukla relację między lekarzem a pacjentem, określa zadania lekarza i wspólnoty lekarskiej. Stanowi fundament lekarskiej etyki.

Ale przecież „Przysięga” nie odpowiada, bo odpowiedzieć nie może, na wiele specyficznych, a istotnych, zagadnień współczesnej medycyny. Weźmy pierwszy z brzegu, jakże głośny przykład: komórki macierzyste. Oczekiwania i nadzieje, jakie się w nich lokuje są ogromne. Rozbudza je prasa codzienna, sami naukowcy i lekarze, chorzy i ich rodziny. Ta wiara w uzdrowicielską moc komórek macierzystych – z odległą perspektywą klonowania reprodukcyjnego – wywodzi się z ambicji prometejskich, które towarzyszą człowiekowi przez całą jego historię. Ale czy zasłaniając się szlachetną, choć nadal jeszcze odległą i problematyczną ideą niesienia pomocy chorym, wolno nam dziś ingerować w zarodki ludzkie – w najwcześniejszych stadiach ich rozwoju? Nawet ustawodawstwo prawne w różnych krajach różni się w tej sprawie diametralnie – od absolutnego zakazu aż po pełny liberalizm. Te zagadnienia nie mogły być znane nie tylko Hipokratesowi, lecz nawet dzisiaj praktykującym lekarzom i uczonym średniego pokolenia. A kwestia śmierci i poprzedzającej ją współcześnie – długiej, wielomiesięcznej śpiączki w stanie wegetatywnym? Jak lekarz ma się zachować?

Dwa elementy utrudniają nam szczególnie uzyskanie jasnej odpowiedzi. Po pierwsze, szerzący się szeroką falą relatywizm. Jeśli sens pojęcia prawdy jest kwestionowany, jeśli pojęcie prawdy ulega rozpadowi, a bezkrytyczny pluralizm, mieniący się „tolerancją”, głosi, że wszystkie opinie mają jednakową wartość – to gdzie szukać oparcia? Jakże łatwo ugrzęznąć w ruchomych piaskach powszechnego sceptycyzmu. I element drugi – komercjalizacja medycyny. Jest ona pochodną gwałtownie rosnących kosztów leczenia i sprawia, że lekarz zaczyna częściej słuchać ekonomisty niż własnego sumienia.

Trzeba sobie uświadomić, że w zawodzie lekarskim ze sprawami etyki mamy do czynienia na co dzień. Rzutują one na postępowanie lekarza, jego decyzje. Nie da się od nich uciec. Stąd użyteczność opracowania, które Czytelnik dostaje do ręki. Jego autor, dr hab. Tadeusz Biesaga, profesor Papieskiej Akademii Teologicznej, mówi o sprawach trudnych w sposób zrozumiały i zwięzły. Nie narzuca gotowych recept. Pobudza do namysłu nad esencjalnymi zagadnieniami etyki lekarskiej, bez której nie może istnieć medycyna.

prof. dr hab. med. Andrzej Szczeklik
Kierownik II Katedry Chorób Wewnętrznych
Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie